

Lehdistötiedote

Luxemburg, 5. heinäkuuta 2021

Eurooppalaiset veronmaksajat joutuvat liian usein maksumiehiksi ympäristön pilaajien sijaan

Saastuttaja maksaa -periaatteen mukaan saastuttaja vastaa aiheuttamansa ympäristön pilaantumisen kustannuksista. Näin ei kuitenkaan aina ole EU:ssa, todetaan Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tänään julkaistavassa kertomuksessa. Vaikka saastuttaja maksaa -periaate on yleensä otettu huomioon EU:n ympäristöpolitiikoissa, sen kattavuus on puutteellista ja soveltaminen eri aloilla ja jäsenvaltioissa epä johdonmukaista. Näin ollen puhdistustoimia rahoitetaan toisinaan julkisin varoin sen sijaan, että maksajina olisivat pilaantumisen aiheuttajat, toteavat tarkastajat.

EU:ssa on noin kolme miljoonaa pääosin teollisen toiminnan ja jätteen loppukäsittelyn seurauksena mahdollisesti pilaantunutta aluetta. Kuusi kymmenestä pintavesimuodostumasta (esimerkiksi joet ja järvet) ei ole hyvässä kemiallisessa ja ekologisessa tilassa. Ilman pilaantuminen, joka on merkittävä terveysriski EU:ssa, vahingoittaa myös kasvillisuutta ja ekosysteemejä. Tämä kaikki aiheuttaa merkittäviä kuluja EU:n kansalaisille. Saastuttaja maksaa -periaate asettaa saastuttajat vastuuseen aiheuttamastaan ympäristön pilaantumisesta ja vahingoittumisesta. Tästä johtuvien kulujen pitäisi kuulua pilaantumisen aiheuttajien, ei veronmaksajien, maksettavaksi.

“Jos Euroopan vihreän kehityksen ohjelman kunnianhimoiset tavoitteet halutaan saavuttaa tehokkaalla ja oikeudenmukaisella tavalla, saastuttajien on maksettava aiheuttamastaan ympäristövahingoista”, toteaa kertomuksesta vastaava Euroopan tilintarkastustuomioistuimen jäsen Viorel Ștefan. “Tähän asti eurooppalaiset veronmaksajat ovat kuitenkin joutuneet aivan liian usein maksamaan kuluja, jotka ympäristön pilaantumisen aiheuttajien olisi pitänyt maksaa.”

Tarkastajat totesivat, että saastuttaja maksaa -periaate on yksi keskeisistä EU:n ympäristölainsäädännön ja -politiikkojen taustalla vaikuttavista periaatteista. Sitä kuitenkin sovelletaan epä johdonmukaisesti ja vaihtelevassa määrin. Vaikka teollisuus päästödirektiivi kattaa kaikkein saastuttavimmat laitokset, useimmat jäsenvaltiot eivät edelleenkään saata yrityksiä vastuuseen, kun myönnettyt päästöluvat aiheuttavat ympäristölle vahinkoa. Direktiivissä ei myöskään veloiteta yrityksiä vastaamaan jäännöspäästöjen (eli laillisten raja-arvojen puitteissa

Lehdistötiedotteessa esitetään Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksen keskeiset tiedot. Kertomus löytyy kokonaisuudessaan sivustolta eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

sallittujen päästöjen) vaikutuksesta aiheutuvista kuluista, vaikka kyse on sadoista miljardeista euroista. Vastaavasti EU:n jätelainsäädäntö pitää sisällään saastuttaja maksaa -periaatteen, esimerkiksi laajennetun tuottajavastuun muodossa. Tarkastajat kuitenkin panivat merkille, että usein tarvitaan merkittäviä julkisia investointeja puuttuvan rahoituksen hankkimiseksi.

Pilaantumisen aiheuttajat eivät myöskään vastaa kaikista veden pilaantumisen kustannuksista. EU:n kotitaloudet maksavat yleensä suurimman osan kyseisistä kustannuksista, vaikka ne käyttävät vain kymmenen prosenttia vedestä. Saastuttaja maksaa -periaatetta on vaikea soveltaa tapauksissa, joissa pilaantuminen on peräisin hajakuormituslähteistä, varsinkin maataloudesta.

Alueiden pilaantuminen on hyvin usein tapahtunut niin kauan aikaa sitten, että saastuttajat eivät joko enää ole olemassa, niitä ei voida määrittää tai ne ovat maksukyvyttömiä. Tämä niin sanottu ”vanha pilaantuminen” on yhtenä syynä sille, että EU on joutunut rahoittamaan korjaamishankkeita, jotka pilaantumisen aiheuttajien olisi pitänyt maksaa. Pahinta on se, että EU:n julkisia varoja on myös käytetty saastuttaja maksaa -periaatteen vastaisesti esimerkiksi silloin, kun jäsenvaltioiden viranomaiset ovat laiminlyöneet ympäristölainsäädännön täytäntöönpanon eivätkä ole panneet ympäristön pilaajia maksamaan.

Lopuksi tarkastajat korostavat, että silloin kun yrityksillä ei ole riittävää rahavakuutta (esimerkiksi ympäristövastuun kattavaa vakuutusta), on vaarana, että ympäristön puhdistamisesta aiheutuvat kulut päätyvät veronmaksajien hoidettavaksi. Tänä päivänä vain seitsemän jäsenvaltiota (Espanja, Irlanti, Italia, Portugali, Puola, Slovakia ja Tšekki,) vaatii rahavakuuden joidenkin tai kaikkien ympäristövastuiden osalta. Tällaiset vakuudet eivät kuitenkaan ole pakollisia EU:n tasolla, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että veronmaksajien on kaivettava lompakkonsa esiin ja maksettava puhdistuskulut, jos ympäristövahingon aiheuttaneesta yrityksestä on tullut maksukyvytön.

Taustaa

Merkittävä osa EU:n talousarviosta on varattu ilmastonmuutosta ja ympäristöä koskevien EU:n tavoitteiden saavuttamiseen. Vuosina 2014–2020 koheesio politiikan ja Life-ohjelman varoista suunnattiin noin 29 miljardia euroa hankkeisiin, joiden tavoitteena oli nimenomaisesti ympäristön suojeleminen.

Erityiskertomus 12/2021 *Saastuttaja maksaa -periaate: soveltaminen epäjohdonmukaista EU:n ympäristöpolitiikoissa ja -toimissa* on saatavilla tilintarkastustuomioistuimen sivustolla (eca.europa.eu) 23:lla EU:n kielellä. Kertomuksessa ei keskitytä energia- ja ilmastoalaan, sillä näitä aihealueita on käsitelty viime aikoina useassa Euroopan tilintarkastustuomioistuimen kertomuksessa, joihin lukeutuvat erityiskertomus [EU:n päästökauppajärjestelmästä](#) ja erityiskertomus [ilman pilaantumisesta](#). Kaksi viikkoa sitten tilintarkastustuomioistuin julkaisi myös kertomuksen [ilmastonmuutoksesta ja maataloudesta](#) EU:ssa. Tänä julkaistavassa kertomuksessa kuitenkin käsitellään ensimmäistä kertaa nimenomaisesti saastuttaja maksaa -periaatetta.

Euroopan tilintarkastustuomioistuin esittää erityiskertomuksensa Euroopan parlamentille ja EU:n neuvostolle sekä muille kiinnostuneille tahoille, kuten kansallisille parlamenteille,

elinkeinoelämän sidosryhmille ja kansalaisyhteiskunnan edustajille. Valtaosa tilintarkastustuomioistuimen kertomuksissa esitetyistä suosituksista pannaan täytäntöön.

Lehdistö – yhteydenotot

ECA press office: press@eca.europa.eu

- Vincent Bourgeais: vincent.bourgeais@eca.europa.eu – matkapuhelin: (+352) 691 551 502
- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu – matkapuhelin: (+352) 691 553 547